

L'alcalde de Salamanca utilitza la justícia per perpetuar la injustícia

Ni els més pessimistes ho podien preveure. Quan, a primera hora del matí del dijous 19 de gener, uns funcionaris treien les caixes amb els documents de la Generalitat republicana de l'arxiu de Salamanca, molta gent a Catalunya va veure com es feia realitat una reivindicació que havia durat molts anys. Malauradament, i per raons força incomprensibles, els papers havien de passar abans per Madrid. Començava, aleshores, la fase més angoixant d'aquest fulletó. L'Audiència Nacional de Madrid va decretar, l'endemà divendres a darrera hora de la tarda, una mesura cautelaríssima, és a dir, d'extrema urgència, amb la qual ordenava la paralització del retorn a Catalunya dels anomenats papers de Salamanca, la documentació confiscada per l'exèrcit franquista durant la Guerra Civil. Aquesta mesura, del tot inusual en l'àmbit judicial, va sorprendre gairebé tothom, ja que va aturar l'aplicació d'una llei, la del retorn dels documents, aprovada pel Congrés de Diputats. Segons Mercè Teodoro, advocada de la Comissió de la Dignitat al País Valencià, entitat que persegueix des de fa anys la devolució de la documentació espoliada, "la suspensió, tant cautelar com cautelaríssima, de la devolució va ser injustificada, en primer lloc perquè sempre hi ha una presumpció de legalitat de l'acte administratiu. Gràcies a aquesta presumpció, els actes són executables immediatament i no es poden suspendre, llevat que la seua continuació poguera provocar perjudicis irreparables o de molt difícil reparació". Per tant, segons Teodoro, l'Audiència podia admetre a tràmit el recurs, però no paralitzar l'execució de la llei. "Aquí s'han barrejat motius extrajurídics i polítics. Sembla que ningú no tinga en compte el fet inicial de l'espoli i la restitució de les víctimes", diu l'advocada.

Aixecament de la suspensió. Fos com fos, el dimarts de la setmana pas-

Quan tot feia pensar que, un cop sortits de Salamanca, els "papers" de la Generalitat arribarien a Catalunya sense cap contratemps, l'Audiència Nacional de Madrid va paralitzar la devolució amb una mesura cautelaríssima que, fins i tot, va causar sorpresa dins l'àmbit judicial. Finalment, el dijous 26, en el moment de tancar aquesta edició, l'Audiència havia aixecat la suspensió i els papers ja eren a punt de tornar.

sada, l'advocat de l'estat i els representants de l'Ajuntament de Salamanca van comparèixer davant l'Audiència Nacional per presentar els arguments a favor i en contra de l'aixecament de la mesura cautelaríssima. A partir d'aquest moment es va encetar un període de deliberació que va durar dos dies. Finalment, el dijous 26 de gener, l'Audiència Nacional va aixecar la suspensió cautelaríssima i va autoritzar el trasllat a Catalunya de les 500 caixes de documents que romanien a l'espera dins les cambres cuirassades del Ministeri de Cultura. Això no obstant, en

el moment de tancar aquesta edició encara no se sabia la data exacta del retorn efectiu dels papers, tot i que, segons fonts del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, és probable que sigui aquesta setmana.

La rebequeria de Lanzarote
L'Audiència Nacional havia decretat la mesura cautelaríssima a instàncies de la demanda presentada per l'Ajuntament de Salamanca, segons el qual dins les caixes que van ser traslladades a Madrid hi havia documents que pertanyien a la Generalitat de Catal

Un episodi més del llarg i penós serial

■ **28 de gener del 1939.** Dos dies després d'entrar a Barcelona, l'exèrcit franquista continua l'espoli que havia iniciat tan bon punt va envair Catalunya.

■ **21 de juny del 1939.** Un tren surt de Barcelona en direcció a Salamanca amb dotze vagons carregats amb un total de 130 tones de documentació confiscada.

■ **18 de març del 1980.** Els diputats d'Aliança Popular Manuel Fraga i Antoni de Senillosa proposen al Congrés la devolució dels documents.

■ **17 de març del 1995.** El Govern de Felipe González decideix retornar a Catalunya els documents dipositats a l'Arxiu de Salamanca.

■ **30 de març del 1995.** L'Ajuntament de Salamanca organitza una manifestació de protesta en desacord amb la decisió del Govern espanyol.

■ **5 de setembre del 2000.** El Govern del Partit Popular manifesta que els documents incautats durant el franquisme seguiran a Salamanca.

■ **21 de gener del 2002.** Es crea la Comissió de la Dignitat, una entitat c

nya. L'alcalde de Salamanca, Julián Lanzarote, es va agafar per aquesta via aprofitant que la llei aprovada pel Congrés només preveu, en aquesta primera fase, la devolució dels documents de la Generalitat republicana. Segons Toni Strubell, coordinador de la Comissió de la Dignitat, "l'Audiència Nacional va intervenir contra una llei absolutament impecable, tant en els tràmits com en la forma del retorn, donant credibilitat als arguments d'una institució com l'Ajuntament de Salamanca que no té cap competència sobre l'Arxiu de la Guerra Civil d'aquesta ciutat".

En concret, els arguments presentats per l'Ajuntament de Salamanca feien referència a l'existència dins les caixes que van sortir de l'Arxiu d'uns documents del Comitè Central de Milícies Antifeixistes, l'organisme controlat per la CNT-FAI que durant els primers mesos de la Guerra Civil va ostentar el poder real a Catalunya. "Les caixes –assegura Toni Strubell– van ser perfectament verificades i no hi havia cap document que no fos de la Generalitat. Fins i tot vam enviar la documentació a l'advocat de l'estat que prova que les Milícies Antifeixistes les va crear la Generalitat republicana."

Segons Strubell, tot plegat respon a la rebequeria de l'alcalde de Salamanca, que ha actuat amb el suport del PP i de la Junta de Castella i Lleó. "Al darrere de tot això hi ha hagut un problema polític, però no tinc cap dubte que els documents tornaran a Catalunya", diu el coordinador de la Comissió de la Dignitat.

Vista pública a l'Audiència Nacional que va decidir, finalment, no immobilitzar les 500 caixes de documentació que es guarden a les cambres culrassades del Ministeri de Cultura

El Govern va ajornar l'exposició dels documents

Davant la paralització del retorn dels papers de Salamanca i la incertesa sobre el dia que l'Audiència Nacional faria pública la seva decisió, la Generalitat de Catalunya va decidir suspendre l'exposició que s'havia d'inaugurar al palau Moja de Barcelona el dia 25 de gener. Davant d'això, Toni Strubell, coordinador de la Comissió de la Dignitat, entitat que va decidir mantenir el seu acte d'homenatge als espoliats i a les víctimes de la repressió, es lamenta que el Govern prengués aquesta decisió. "La Generalitat disposa de la documentació que s'havia d'exposar, ja que no anava amb les caixes que van quedar retingudes a Madrid", assenyala Strubell.

Incertesa al País Valencià. Mentrestant, l'enrenou creat per l'Audiència Nacional no ha variat l'escepticis-

me respecte al retorn de la documentació del País Valencià. Tot i haver-hi un acord de les Corts valencianes per sol·licitar el retorn de la documentació arrabassada per l'exèrcit franquista, el PP no té intenció de demanar-la. Mercè Teodoro, advocada de la Comissió de la Dignitat al País Valencià, es queixa que "la llei aprovada pel Congrés diu que el retorn dels papers que no siguin de Catalunya s'ha de tramitar a través de les comunitats autònomes, per tant, la posició del PP fa que el camí per a la devolució dels papers del País Valencià estiga completament vedat". A parer de Teodoro, caldria una modificació de la llei que permetés a altres institucions, com per exemple els ajuntaments, de reclamar el retorn dels documents.

caràcter civil que farà una tasca important per reclamar el retorn dels papers.

■ **23 de desembre del 2004.** Una comissió d'experts dictamina en favor de la devolució dels documents a Catalunya.

■ **15 d'abril del 2005.** El Govern de Rodríguez Zapatero aprova una llei per retornar els documents de la Generalitat, partits, entitats i particulars.

■ **15 de setembre del 2005.** El Congrés de Diputats aprova la llei amb el vot en contra del Partit Popular.

■ **19 de gener del 2006.** Els documents que pertanyen a la Genera-

litat de Catalunya surten de Salamanca i queden dipositats al Ministeri de Cultura.

■ **20 de gener del 2006.** L'Audiència Nacional paralitza el trasllat dels documents a Catalunya amb una mesura cautelarfíssima.

■ **24 de gener del 2006.** Representants de l'Ajuntament de Salamanca i l'advocat de l'estat exposen els seus arguments a l'Audiència Nacional.

■ **26 de gener del 2006.** L'Audiència Nacional aixeca la suspensió i autoritza el retorn de la documentació a Catalunya.